

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Olst-Wijhe
Postbus 23
8130 AA Wijhe

Wijhe, 14 november 2017

Betreft: Gevraagd advies Minimabeleid 2017-2020

Geacht College,

Allereerst willen wij onze complimenten maken over de wijze waarop de nota minimabeleid 2017-2020 is opgesteld. Behalve de "harde" feiten, regelingen, cijfers en percentages, is er aandacht voor de "zachte" componenten van de problematiek. Dit heeft u ook laten zien in de activiteiten die zijn ontwikkeld om de hele samenleving van Olst-Wijhe te betrekken. De bijeenkomsten Transitie Sociaal Domein en de Armoedeconferentie zijn hiervan mooie voorbeelden. Organisaties en hulpverleners kunnen een pro-actievere houding ontwikkelen in het oppakken van signalen en het actief informeren en doorverwijzen van mensen naar mogelijke oplossingen. Er spreekt een intentie uit om de armoedeproblematiek als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de samenleving op te pakken, hetgeen ongetwijfeld zal bijdragen aan een positievere beeldvorming, het winnen van vertrouwen en het verminderen van de schaamte. Verder heeft uw beleidsambtenaar, Henrike Reinders, ons in het proces van beleidsontwikkeling (evaluatie- inkomenseffectrapportage en nieuw beleid) steeds uitgebreid geïnformeerd en onze input meegenomen.

In onderzoeken is een nauwe relatie aangetoond tussen armoede en schulden enerzijds en gezondheidsproblemen anderzijds. Financiële problemen zijn daarbij ook nog eens een belangrijke reden om noodzakelijke zorg te mijden. Wij vinden dit een belangrijk aandachtspunt in het kader van integrale beeldvorming. Een tekort aan beschikbare middelen op het terrein van werk en inkomen kunnen op termijn leiden tot hogere uitgaven op het terrein van Wmo en Jeugdhulpverlening. (Dit in relatie met aanbevelingen om de ZKV open te stellen voor huishoudens met een inkomen tot 130% Wsm; 2 vliegen in één klap: 1. consistentere beeld m.b.t. inkomstenpositie en 2. minder risico op mijden van zorg)

Ook is steeds meer bekend over de relatie tussen het langdurig ervaren van financiële stress en gedrag (Mobility Mentoring). Geldstress t.g.v. armoede en schulden heeft grote invloed op het gedrag van mensen. Wij zijn blij dat u hiervan in de beleidsnota melding maakt.

Het onderzoek toont aan dat chronische geldstress er aan bijdraagt dat mensen:

- Meer bij de dag gaan leven (en als gevolg daarvan minder goed de consequenties van hun handelen overzien)
- Minder goed in staat zijn om de aanpak van hun problemen te organiseren (door chronische stress vergeet je meer zaken, geef je sneller op als een poging niet in een keer lukt etc.)
- De kwaliteit van de besluitvorming slechter wordt. (Gemiddeld neemt het beschikbare IQ met ruim tien punten af als mensen leven onder chronische stress).

- Verlangens en andere emoties minder goed kunnen reguleren (waardoor ze soms handelen op een wijze die hen niet direct dichterbij een oplossing brengt)

Deze inzichten vragen om een herijking van concepten zoals eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid. Ook het recent verschenen rapport van de WRR "weten is nog geen doen" beveelt aan om in beleid uit te gaan van een realistische inschatting van het denkvermogen en het doen-vermogen van gewone burgers.

Als Cliëntenraad onderschrijven wij het belang van het opstellen van nieuw minimabeleid. Uit uw informatie blijkt bijvoorbeeld dat de folder met het aanvraagformulier voor financiële tegemoetkomingen zodanig goed functioneert dat de respons in Olst-Wijhe hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Ook is er in de nota aandacht voor de gevolgen van het vinden van werk. Enerzijds een gelukkig feit dat in sommige gevallen helaas een negatieve en demotiverende complicatie, namelijk een armoedeval, veroorzaakt. Ontzettend belangrijk vinden wij, net als iedereen, dat kinderen niet de dupe mogen worden van het opgroeien in een gezin met een laag inkomen. Zorgen die niet bij hun leeftijd passen, schaamte en sociale uitsluiting kunnen levenslange gevolgen hebben voor hun gevoel van zelfvertrouwen en eigenwaarde. Gelukkig heeft, nu oud staatssecretaris, mevr. Klijnsma hiervoor extra budget vrijgemaakt. Voor Olst-Wijhe komt dit neer op een bedrag van € 53.741,-.

Niet over mensen maar mét mensen in gesprek:

Wat wij als Cliëntenraad graag nog beter uitgewerkt willen zien, is het gesprek met de mensen zelf door een onafhankelijk en deskundig gespreksleider. Hoe ervaren zij hun situatie? Wat hebben zij nodig? Mensen die het betreft, kunnen als geen ander aangeven wat zij nodig hebben, met welke problemen zij kampen, tegen welke knelpunten zij aanlopen en welke ideeën zij hebben over verbeteringen. Wij vinden het positief dat er wel gesprekken zijn gevoerd met kinderen en dat u jongerenwerkers inzet voor de dialoog met leerlingraden van scholen om het thema armoedeproblematiek in het algemeen te bespreken.

Onze adviezen voor minimabeleid:

1. Op basis van signalen en knelpunten; ruimte om het minimabeleid tussentijds aan te passen. Daarmee wordt de mogelijkheid gecreëerd om de gedachte van de Transformatie Sociaal Domein/ integraal beleid in te passen in deze verordening.
2. Toestaan dat medewerkers van de gemeente de mogelijkheid krijgen om, daar waar kinderen in armoede leven, op eigen initiatief deze kinderen ondersteuning te bieden. Wanneer ouders meer verdienen dan 130% van het W.S.M. en in de schuldsanering terecht zijn gekomen, mogen kinderen daar niet de dupe van worden. Schuldsanering kan langdurig zijn. Als een jongere tussen zijn 12^e en 17^e levensjaar nergens aan mee kan doen, heeft dit grote gevolgen voor de toekomst. Wij pleiten ook voor het aandacht hebben voor "talentontwikkeling" van kinderen en faciliteiten om dit mogelijk te maken.
3. Het rente percentage dat door het BAD wordt gehanteerd, verlagen tot aanvaardbare proporties. Het BAD mag niet vergeleken worden met een willekeurige bank. Dat is het BAD niet. Het is een instrument van de overheid. Het kan niet zo zijn dat mensen die, om welke reden dan ook in de schuldsanering zijn terecht gekomen, de kosten dienen te dragen van afgewezen aanvragen. Ook mogen de niet betaalde aflossingen van mensen die in gebreke zijn gebleven, niet worden verhaald op mensen die wel hun best doen. De zwaksten in onze samenleving kunnen niet de rekening gepresenteerd krijgen van de fouten die anderen maken. Wij adviseren het business model voor Olst-Wijhe anders vorm te geven. Daarnaast het kan iedereen overkomen dat er iets goed fout gaat. Dat is niet alleen voorbehouden aan mensen met een uitkering.

4. Het bereik van de informatie over tegemoetkomingen verder verhogen door organisaties en hulpverlening te mobiliseren. Daarmee kan misschien tijdiger worden voorkomen dat mensen schulden opbouwen. Als mensen bij de voedselbank aankloppen en er wordt geconstateerd dat er tegemoetkomingen ongebruikt zijn gebleven dan zijn er ergens kansen gemist. De folder en het aanvraagformulier zouden jaarlijks kunnen worden verspreid alsof dat nog niet eerder is gebeurd.
5. De vrijwilligersvergoeding van € 300,- per 2 jaar zou beter onder de aandacht gebracht kunnen worden.
6. De aanvraag voor Nationaal Kinderfonds, Stichting Jarige Job, etc. meenemen bij de aanvragen voor financiële tegemoetkomingen die bij de gemeente binnen komen.
7. Het budget voor het minimabeleid zou jaarlijks geïndexeerd moeten worden.
8. Onafhankelijke Cliëntondersteuning: vanuit Wmo2015 heeft iedere inwoner recht op onafhankelijke, levensbrede cliëntondersteuning. Informatie over OCO moet goed vindbaar zijn en actief worden aangeboden aan inwoners met een hulpvraag. Dit geldt óók op het terrein van werk en inkomen. Ook de Sociaal Raadslieden zouden beter vindbaar moeten worden
9. Inzetten van Ervaringsdeskundigen (betaalde functie): opgeleide ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting worden toegevoegd aan professionals bij maatschappelijke organisaties en toegangsteams. Deze ervaringsdeskundigen weten de kloof tussen de leefwereld van de mensen in (generatie)armoede en de systeemwereld van de organisaties met wie zij te maken hebben, te overbruggen. De ervaringsdeskundigen weten mensen in armoede letterlijk en figuurlijk 'te bereiken' en bieden perspectief en eigen kracht. Daarnaast maken zij kenbaar wat armoede betekent bij de hulp- en dienstverleners en beleidsmakers.
10. Bewerkstelligen dat professionals in het sociaal domein (gezondheidszorg-welzijn- onderwijs-wonen) meer oog krijgen voor de samenhang: armoede en sociale uitsluiting en gezondheidsproblemen. Zij werken samen met de inwoner aan een integraal plan: zowel aan de aanpak van schulden, als aan het verbeteren van de gezondheid.
11. Oprichting van een "armoedeplatform Olst-Wijhe": organisaties, gemeente, belangenbehartigers etc. gaan 1 x per jaar met elkaar in gesprek en wisselen hun ervaringen, signalen en knelpunten uit.
12. Mensen die in het doelgroepregister zijn opgenomen, lopen grote kans om structureel in armoede te blijven.
Inzetten op preventie: actief werken aan het creëren van banen en plekken waar mensen een zinvol bestaan kunnen vinden die past bij hun leefwereld en mogelijkheden. Dit biedt mensen perspectief en het risico op armoede en sociale uitsluiting en schulden wordt verminderd. Dit moet onderdeel zijn van het streven naar de inclusieve samenleving en implementatie van het VN verdrag voor de rechten van mensen met een handicap in Olst-Wijhe. (zie ook de bijlage).

Als Cliëntenraad willen wij graag actief meedenken en betrokken blijven bij de ontwikkelingen in Olst-Wijhe. De opgaaf van de transformatie is tenslotte het behalen van de maatschappelijke doelen van zelfredzaamheid en participatie in een samenleving waarin alle inwoners, waaronder groepen kwetsbare inwoners, een gevoel van welbevinden ervaren. Het gaat om het realiseren van levensbrede ondersteuning in zelfredzaamheid en

participatie van inwoners waarbij de leefwereld van inwoners leidend moet zijn. Wij willen graag bijdragen aan het streven naar een lokale situatie van een inclusieve samenleving waarin ieder mens een betekenisvolle plek kan vinden die past bij zijn persoon en leefwereld.

Graag ontvangen wij uw reactie.

Met vriendelijke groet,
Namens de Cliëntenraad Wet Werk en Bijstand,

Theo van der Vegt
Voorzitter

Betty Stam
secretaris

Wietze Luitjens
lid Cliëntenraad

Bijlage: arbeidsmarkt/risico's op armoede en schulden en het nieuwe regeerakkoord voor de komende jaren:

Ook in Olst Wijhe wonen veel mensen die in armoede leven. Willen wij dat de mensen blijven meedoen, zoals een conclusie was op de armoedeconferentie, dan zijn er soms andere oplossingen nodig. Gelukkig signaleert onze gemeente dit ook door in te zetten op een integraal sociaal domein. Graag willen wij voor het komend minimabeleid een aantal aandachtspunten meegeven.

Risico's op schuldenproblematiek:

Werkloos zijn is een belangrijke oorzaak voor het leven op het Wettelijk Sociaal Minimum (Bijstandsniveau). Zeker als dit langer duurt, is de kans op schuldenopbouw navenant. Als er schulden zijn opgebouwd, is de overheid een schuldeiser waar weinig mogelijk is. Al spoedig worden er grote toeslagen boven op de schuld toegevoegd. Alles dient 100% afgelost te worden. Inmiddels is bekend dat van mensen in deze situatie het I.Q. afneemt, hetgeen al snel leidt tot het nemen van verkeerde beslissingen. (Eerder genoemd Mobility Mentoring). In een gesprek met iemand van Humanitas tijdens de armoedeconferentie bleek dat een groot aantal van de mensen, die aankloppen bij Humanitas voor het oplossen van een schuldenprobleem, zijn opgenomen in het doelgroepregister. Mensen die in deze situatie terecht komen, komen ook in onze gemeente, bij bijv. de Voedselbank terecht. Cliënten van de voedselbank kunnen overigens ook best meer verdienen dan het W.S.M. Kinderen zijn in deze situatie altijd de dupe.

Arbeidsmarkt en inkomen

Voorkomen dat mensen in armoede opgroeien, betekent dat mensen de mogelijkheid moeten hebben om tegen een fatsoenlijk salaris te werken. Minimaal het Wettelijk Minimum Loon. Gemeente en werkgevers moeten zich realiseren dat er tot op heden van wordt uitgegaan dat mensen worden opgenomen in regulier werk. Daar moeten dan ook banen voor komen. In de bijstand zitten landelijk 400.000 mensen en in het doelgroepregister zijn 204.490 mensen opgenomen. Zoveel banen aan de onderkant zijn er ook nu niet, zelfs niet met de aantrekkende economie. De inzet van bedrijven zou niet uitsluitend moeten zijn: het maximaliseren van de winst maar hoe creëren we samen voldoende banen voor onze

inwoners. Dit vergt iets van ons allemaal. Als dit niet te realiseren is dan zal onze maatschappij ruimte en een fatsoenlijk inkomen vrij moeten maken voor mensen die niet werken maar iets anders doen voor de maatschappij.

Als iemand vanuit een uitkeringssituatie (dus leeft op W.S.M.) werk vindt, ontstaat er een armoedeval voor bepaalde groepen. Hiervan maakt u ook melding in de beleidsnota. De overheid heeft m.i.v. 2018 oplossingen gezocht en heeft voor de koopkracht verbetering van kwetsbare groepen 366 miljoen vrijgemaakt.

Onze nieuwe regering is van plan om in plaats van loonkosten subsidie, loondispensatie toe te passen. Dit geldt voor mensen die recht hebben op beschut werk of zijn opgenomen in het doelgroepregister. Het verschil is dat bij loonkosten subsidie de werknemer 100% van het minimumloon verdient. Bij loondispensatie krijgt de werknemer van de gemeente een aanvulling op zijn verdiende loon tot het W.S.M. Bovendien wordt pensioen over het verdiende loon bij de werkgever opgebouwd en niet over de aanvullende uitkering. Deze mensen zullen dus door hun handicap nooit in staat zijn om een inkomen boven het W.S.M. te verdienen. Met deze plannen wordt geen recht gedaan aan de doelstellingen van de Participatiewet: werken moet lonen. Ook strookt dit uitgangspunt niet met het VN verdrag voor de rechten van mensen met een handicap.

De instroom voor Wajong is afgesloten. Daarvoor in de plaats zijn er nu de afspraken die in het Sociaal Akkoord van 2013 zijn gemaakt. Jonge mensen die van school komen en aangewezen zijn op ondersteuning, omdat in de praktijk blijkt dat zij niet zelfstandig het minimumloon kunnen verdienen, worden nu automatisch in het doelgroepregister opgenomen. Veel van deze jongeren zouden graag in de zorg willen werken. Echter het werk wat deze jongeren zouden kunnen doen, is van een niveau dat momenteel vooral wordt ingevuld door vrijwilligers. Een vrijwilliger heeft alleen een Verklaring Omtrent Gedrag nodig. Waarschijnlijk ligt hiervan o.a. de oorzaak in de bezuinigingen in de zorg van de afgelopen jaren. Een andere oorzaak is het gevraagde niveau van opleiding. Veel van de instroom zal ook geen full time arbeidscontract voor onbepaalde tijd krijgen. Zij blijven op het sociaal minimum aangewezen en zijn daarmee potentiële kandidaten voor toekomstige armoede.

Sonar, Transparantie Klantprofielen 2de kwartaal 2017, geeft aan dat 20 inwoners van Olst-Wijhe zijn opgenomen zijn in het doelgroepregister. Zij vallen daarmee onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid. Het UWV is verantwoordelijk voor 165 mensen uit Olst-Wijhe. Samen is Olst-Wijhe verantwoordelijk voor 185 mensen. Omdat de instroom Wajong is gesloten, moeten we wel bedenken dat de gemeente in de toekomst voor aanzienlijk meer mensen verantwoordelijk zal worden. Voor zover ons bekend, is er in onze gemeente slechts 1 persoon uit het doelgroepregister geholpen. Hetzelfde geldt voor Beschut Werk. Weliswaar met andere cijfers, maar eind van dit jaar moeten in Olst-Wijhe 2 mensen aan een baan zijn geholpen. Eind volgend jaar moeten er 4 mensen m.b.v. beschut werk aan het werk zijn. Het zijn cijfers die ongetwijfeld op zullen lopen. Mensen die qua inkomen dus op het W.S.M. zullen blijven hangen en armoede zullen blijven kennen.

Mensen in de gemeente Olst Wijhe die in een uitkeringssituatie zitten, zijn uiteraard werkzoekend. Echter de meeste mensen zullen ook zijn aangewezen op een plek aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Daar is veel concurrentie. Bovendien nemen de banen aan de onderkant van de arbeidsmarkt af. De Participatiewet geeft aan dat iedereen recht heeft op werk. Daarnaast bestaat er een plicht op het verrichten van een tegenprestatie voor die mensen die nog geen werk hebben gevonden. In de gemeentes wordt deze verschillend ingevuld. Ook hier kunnen banen worden verdrongen waardoor kansen voor echt werk voor onze cliënten afnemen.